



**MUSIQA VOSITASIDA O‘QUVCHILARNI MILLIY RUHDA
TARBIYALASHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA METODIKASI**

<https://doi.org/10.70728/qdpi.v08.i01.057>

***Qobilova E‘zozxon Bakirovna,**
Qo‘qon Davlat Universiteti professori,
“Musiq nazariyasi” kafedrasi mudiri*

Annotatsiya. Mazkur maqolada musiqa vositasida o‘quvchilarni milliy ruhda tarbiyalashning ilmiy-nazariy asoslari va metodik xususiyatlari yoritilgan. Tadqiqot jarayonida musiqa ta’limining tarbiyaviy imkoniyatlari, milliy musiqiy merosning o‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy kamolotiga ta’siri tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari musiqa darslarida milliy qadriyatlarga asoslangan ta’lim metodlaridan foydalanish o‘quvchilarda vatanparvarlik, milliy ong va estetik didni shakllantirishda samarali ekanligini ko‘rsatdi. Maqola natijalari musiqa ta’limi tizimini takomillashtirishda ilmiy-metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: musiqa ta’limi, milliy tarbiya, milliy ruh, estetik tarbiya, xalq musiqasi, pedagogik metodika.

Аннотация. В статье рассматриваются научно-теоретические основы и методика воспитания учащихся в национальном духе средствами музыки. В ходе исследования проанализированы воспитательные возможности музыкального образования и влияние национального музыкального наследия на духовно-нравственное развитие учащихся. Результаты исследования показали, что использование национально ориентированных музыкальных произведений и методов обучения способствует формированию у учащихся патриотизма, национального самосознания и эстетического вкуса. Материалы статьи могут быть использованы для совершенствования системы музыкального образования.

Ключевые слова: музыкальное образование, национальное воспитание, национальный дух, эстетическое воспитание, народная музыка, педагогическая методика.

Abstract. This article examines the scientific and theoretical foundations and methodology of educating students in a national spirit through music. The study analyzes the educational potential of music education and the influence of national musical heritage on students’ spiritual and moral development. The research results demonstrate that the use of national music and culturally oriented teaching methods in music lessons effectively fosters

patriotism, national identity, and aesthetic appreciation among students. The findings can serve as a methodological basis for improving music education.

Keywords: music education, national upbringing, national spirit, aesthetic education, folk music, pedagogical methodology.

Kirish. Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodni milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va ma'naviy meros ruhida tarbiyalash dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy kamolotida san'at, xususan musiqa san'atining o'zni beqiyosdir. Musiqa inson ruhiyatiga bevosita ta'sir etuvchi estetik vosita sifatida milliy ong, milliy o'zlikni anglash va vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Musiqa orqali tarbiya berish jarayonida xalq kuy-qo'shiqlari, maqomlar, milliy cholg'u asboblari va bastakorlik merosidan foydalanish o'quvchilarda milliy g'urur, madaniy merosga hurmat hamda estetik didni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, musiqa vositasida o'quvchilarni milliy ruhda tarbiyalashning ilmiy-nazariy asoslari va samarali metodikasini ishlab chiqish zamonaviy pedagogika fanining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada musiqa ta'limi jarayonida milliy tarbiyani shakllantirishning nazariy asoslari, metodlari va amaliy samaradorligi tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy-pedagogik metodlardan foydalanildi:

- Nazariy tahlil metodi – pedagogika, musiqa ta'limi va milliy tarbiya masalalariga oid ilmiy adabiyotlar, me'yoriy hujjatlar va konseptual yondashuvlarni o'rganish;
- Kuzatish metodi – umumta'lim maktablarida musiqa darslarida o'quvchilarning milliy musiqaga bo'lgan munosabatini aniqlash;
- Taqqoslash va umumlashtirish metodlari – turli metodik yondashuvlarning samaradorligini tahlil qilish;
- Pedagogik tajriba-sinov ishlari – musiqa darslarida milliy ruhdagi materiallardan foydalanish orqali tarbiyaviy natijalarni aniqlash.

Tadqiqot obyekti sifatida umumta'lim maktablarida musiqa ta'limi jarayoni, predmet sifatida esa musiqa vositasida o'quvchilarni milliy ruhda tarbiyalash metodikasi olindi.

Tadqiqot natijalari

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, musiqa darslarida milliy musiqiy merosga asoslangan ta'lim jarayoni o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xususan:

- o'quvchilarda xalq musiqasi, maqom va an'anaviy kuy-qo'shiqlarga qiziqish ortdi;
- milliy qadriyatlarga hurmat va vatanparvarlik tuyg'ulari shakllandi;
- estetik did va musiqiy tafakkur rivojlandi;
- o'quvchilarning darsdagi faolligi va ijodiy yondashuvi kuchaydi.

Shuningdek, musiqa darslarida interfaol metodlar (tinglash, tahlil qilish, ijro etish, musiqiy obrazlar orqali fikrlash)dan foydalanish milliy tarbiyaning samaradorligini oshirishi aniqlandi.

Muhokama

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, musiqa nafaqat estetik tarbiya vositasi, balki milliy ongini shakllantiruvchi kuchli pedagogik omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida aniqlangan metodik yondashuvlar avvalgi ilmiy qarashlar bilan uyg‘unlashgan holda, ularni zamonaviy ta’lim talablari asosida boyitadi. Musiqa darslarida milliy ruhni shakllantirishda o‘qituvchining shaxsiy madaniyati, musiqiy saviyasi va metodik mahorati muhim rol o‘ynaydi. Shu bois, musiqa o‘qituvchilarini milliy musiqiy meros asosida tayyorlash va ularning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish zarur. Tadqiqot natijalari kelgusida musiqa ta’limi mazmunini takomillashtirish, darslik va o‘quv qo‘llanmalarni milliy ruhda boyitish uchun ilmiy-metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. E Qobilova.[MUSIQA MASHG‘ULOTLARI ORQALI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MUSIQIY SAVODINI SHAKLLANTIRISH.](#) KONFERENSIYA 1 (1), 280-291
2. R Odilova, E Qobilova.[MAKTABGACHA TA’LIMDA BOLALARDA ERTAKLAR ORQALI IJOBIY FAZILATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MUSIQA RAHBARINING ROLI](#) KONFERENSIYA 1 (1), 273-279
3. E Qobilova.[NUTQIDA NUQSONI BOR BOLALARGA QO‘SHIQ O‘RGATISHDA O‘QITUVCHINING ROLI.](#)KONFERENSIYA 1 (2), 289-294
4. ERBO‘LAT MUSTAFAYEV QOBILOVA E‘ZOZXON BAKIROVNA [QORQIT OTADAN MEROS.](#)Qo‘qon DPI. Ilmiy xabarlar 11 (1), 659-664
5. Kobilova, Ezoxon Bakirovna. "Classical music and youth education." Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities 12.9 (2022): 126-130.
6. Qobilova, E. "FORMING A SENSE OF INTERNATIONALITY IN STUDENTS THROUGH THE TRADITIONAL MUSIC OF AZERBAIJAN." International Bulletin of Applied Science and Technology 3.10 (2023): 127-132.
7. Азизхонова, М., and Э. Қобилова. "ЁШЛАРНИ МУСИҚИЙ МАДАНИЯТИ ВА МАЪНАВИЯТНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МУСИҚИЙ ТАРБИЯНИНГ АҲАМИЯТИ." Oriental Art and Culture 3.1 (2022): 51-57.
8. Kabilova, E. B. "FORMING A SENSE OF PATRIOTISM IN STUDENTS THROUGH THE LIFE AND WORK OF COMPOSER DONI ZAKIROV." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 12.10 (2023): 68-74.

9. Qobilova, E. "FORMING A SENSE OF INTERNATIONALITY IN STUDENTS THROUGH THE TRADITIONAL MUSIC OF AZERBAIJAN." International Bulletin of Applied Science and Technology 3.10 (2023): 127-132.

10. QOBILOVA, E'ZOZXON. "Forming A Sense Of Love For The Profession By Teaching Labor Songs To 4th Class Students In Music Culture Lessons." Journal of Positive School Psychology 7.2 (2023).

11. E.Qobilova Bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarida metodik kompetentlikni rivojlantirish. Qo‘qon DPI. Ilmiy xabarlar 2024 3- son 722-bet

12. E'zoxon Qobilova THE EDUCATIONAL SIGNIFICANCE OF COOPERATION BETWEEN SCHOOL AND FAMILY IN SHAPING MUSICAL CULTURE AMONG YOUTH. International Journal of Pedagogics.(ISSN – 2771-2281) VOLUME 04 ISSUE 10 PAGES: 162- 166

13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022.

14. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.

15. Jo‘rayev R.H. Pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.

16. Hasanov A. Musiqa ta’limi metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

17. Rajabov I. O‘zbek maqom san’ati. – Toshkent: Sharq, 2006.

18. Abdurahmonov F. Milliy tarbiya asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2019.

19. Usmonov M. Maktabda musiqa ta’limi nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2020.